

A 18. századi mandora kéziratok jelentősége a klasszikus gitár repertoárjának szélesítésében

Tokodi Gábor

Kulcsszavak: mandora, alternatív repertoár, forráskutatás, pedagógiai anyag

Absztrakt

A dél-német és más Duna-menti területek pengetős forrásait vizsgálva egy új lantípus elterjedését figyelhetjük meg a 17. század utolsó évtizedeitől. A leginkább mandora vagy gallichon néven említett lantfajta ezt követően mintegy száz éven keresztül valódi konkurenciát jelentett az egyre inkább divatjamúló „normál” lant számára (Kirsch 1999, Sayce 2003 és mások). A 18. századra a barokk lant egyre növekvő számú basszus húrjaiból fakadó, mindinkább bonyolultabb kezelhetőségével szemben a 6-8 húros mandora egyszerűbb alternatívát kínált a pengetős zene játéka iránt érdeklődőknek. A hangszer irodalma a szólódaraboktól a változatos összetételű kamarazeneig terjed, és széles területet fed le a legegyszerűbb dilettáns daraboktól a professzionális szintű kompozíciókig. Ezek mintegy száz, többnyire ismeretlen szerzőjű, eddig alig publikált tabulatúrás kézirat formájában maradtak fenn. Forráskutatásunk eredményeinek fontossága abban rejlik, hogy a hangszer repertoárja új és viszonylag könnyen adoptálható területet jelenthet az eredeti pengetős muzsikát kereső mai gitárosok számára, mivel a mandora játszóhúrjainak hangolása és játéktechnikája lényegében megegyezik a mai klasszikus gitár hangolásával. A pedagógiai gyakorlatot is érintő repertoárbővítés újszerűsége azért lehet tehát értékes, mert pótolhatja valamelyest azt a hiányt, ami főleg a 18. század második feléből származó pengetős zenét illeti a mai modern gitárosok által játszott irodalomban. A hangszer bemutatása mellett kutatásunk alternatívákat és javaslatokat kínál a mandorairodalom integrálásához is a jelenlegi gitáros pedagógia mindennapi tananyagába. Tudásszintjét tekintve ez elsősorban az alap és középfokú gitároktatást érintheti, de didaktikai szempontból a kéziratok kottáiban található előadói jelek és szöveges szakaszok további kiegészítő információkat adhatnak a felsőfokú oktatás számára is a korabeli interpretációs gyakorlatról. A kutatás további érdekessége, hogy a források között magyar területről származó kéziratok is fellelhetők.

Szakirodalom

Gill, D. (1986): *Alternative Lutes; The Identity of 18th Century Mandores and Gallichones. The Lute*, **26**. 2. sz. 51.

Kirsch, D. (1994): *Die Mandora in Österreich zur Bestimmung eines Lautentyps des 18. Jahrhunderts, Vom Pasqualatihaus*, **4**. 63–81.

Kirsch, Dieter (1999): *Zur Frühgeschichte der Mandora*; in: *Für Aug' und Ohr. Musik in Kunst- und Wunderkammern, Kunsthistorisches Museum, Wien*. 86-99.

Kirsch, Dieter (2003): *Die Würzburger Hofkapelle*; in: *“... meine angenehmste Unterhaltung”*. *Musikinstrumente und Musikalien aus fränkischen Sammlungen*. Hrsg: Hans-Peter Trenchel, Würzburg. 2003, 9-16.

Prosser, Pietro (1991): *‘Uno sconosciuto metodo manoscritto (1756) Considerazioni sull’identificazione della mandora nell’XVIII secolo’*, *Strumenti per Mozart*, ed. M. Tiella and R. Romano (Rovereto, 1991), 293–335.

Prosser, Pietro (1996): *Calichon e mandora nel Settecento: Con un catalogo tematico del repertorio solistico – Dissertáció*. Università di Pavia.

Sayce, Linda (2003): *Baroque lute without tears: the gallizona and its repertory*. In: *Lute News*, 2003 okt.